

Світлана ПРУГЛО,
інформаційна служба НМЗУГ

Національний фестиваль гончарства—2018

Гончарством, ковальством, боді-артом, милозвучним співом і запальними танцями, розвагами й смаколиками кожен охочий мав змогу насититися впродовж Національного фестивалю гончарства в Опішному. Організатори цього річного свята доклали максимум зусиль, аби вразити гостей масштабом і розмаїттям заходів.

Форум розпочався з офіційного відкриття. Пошанували своєю присутністю й вітальним словом гостей і фундаторів свята народні депутати України Олег Кулініч, Юрій Бублик, громадський діяч Анатолій Житник, директор Департаменту культури і туризму Полтавської облдержадміністрації Валентина Вождаєнко, директор Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату І—ІІІ ступенів “Колегіум мистецтв у Опішному” ім. В. Кричевського Людмила Овчаренко та інші. Усіх присутніх привітав із святом генеральний директор Національного музею-заповідника українського гончарства Олесь Пошивайло.

Одночасно стартував і Х Міжнародний мистецький ярмарок “Гончарний Всесвіт в Україні-2018” народних умільців із дев’яти областей України.

Приємно вразив гостей свята й Фольклорний фестиваль “Гончарське перевесло”. Весь день зі сцени лунали пісні, що чергувалися з запальними танцями у виконанні професійних колективів із п’яти регіонів нашої країни: Полтавщини, Харківщини, Черкащини, Сумщини й Чернігівщини. Яскраві костюми, дзвінкі голоси зачаровували й змушували затриматися біля майданчика й насолодитися українським фольклором.

Дзвін молота й яскраве полум’я шохвилини приваблювали тих, хто хотів узяти участь у ковальських майстер-класах. Саме на Фестивалі гончарства відбулася підсумкова конкурсна виставка VIII національного ковальського фестивалю “ВакулаФЕСТ—XXI”, який відбувся у рамках Х Тижня Національного Гончарського Здвиження в Опішному “Здвиг—2018” з 25 до 30 червня. Цього сезону ковалі мали виготовити декоративну скульптуру на тему “Декоративний

ліхтар “Полум’яна рута”. Фантазія митців перевершила будь-які сподівання організаторів. Безсумнівною чемпіоном став Леонід Довгошей (Київ) і його декоративний ліхтар “Світло дружби”.

Постійні черги біля павільйонів майстер-класів з гончарювання (робота за гончарним кругом), виготовлення свищика, барини тощо. Приємно, що гончарювали не лише діти, а й дорослі.

Для дозвілля дітям діляли одразу кілька розважальних локацій. Одна з них — “Маленькі долоньки”. Тут найменші гості ставали справжніми митцями: виготовляли глиняні вироби й самі їх розмальовували. Опанували гончарні орнаменти на папері, вчилися правильно підбирати кольори. Були й інтелектуальні розваги, де дітям міркували над унікальним завданням, як скласти глиняні пазли. А для непосидючих дітям зона зі жвавими етноіграми. Найактивніші учасники дитячих розваг отримали призи від спонсорів свята.

Організатори цього річного фестивалю вирішили випробувати на майстерність гончарів-професіоналів. За умовами конкурсу їм потрібно було виготовити миску та глечик на швидкість. Із цим завданням усі легко впоралися. Та все ж найспритнішим виявився Іван Окара (Опішне). Та підступні організатори ускладнили завдання гончарям. Тепер потрібно було виготовити горщик із

закритими очима. Це завдання напручуд повеселило глядачів і майстрів. Найкращим гончарем “наосліп” став Микола Варвинський (Опішне). Переможці конкурсів гончарів отримали дипломи від Департаменту культури і туризму Полтавської облдержадміністрації.

До уваги справжніх поціновувачів прекрасного на території Центру розвитку духовної культури Національного музею-заповідника українського гончарства, де й відбувався фестиваль, діляли виставкові зали. Для огляду представлено виставки: “Національна виставка творів кераміки Цвітненського гончарного осередку з фондів колекцій музеїв України”; “Діалоги з глиною” — виставка кераміки художника-кераміста, викладача гончарства середньої американської школи Наталі Кормелюк (Роквіль, Меріленд, США); виставка кераміки з нагоди ювілею гончаря Миколи Варвинського (Опішне) та виставка кераміки з нагоди ювілею художника-кераміста Олександра Мірошниченка (Київ).

З підсумковим словом звернулася до учасників і гостей свята куратор фестивалю гончарства в Опішному Жанна Чечель: “Оглядаючись на кілька днів назад, аналізуючи всі конкурси й святкування, які відбулися в рамках Національного фестивалю гончарства—2018, можна з упевненістю сказати — свято вдалося!”

РОСІЙСЬКА ДЛЯ УКРАЇНІСТІВ?

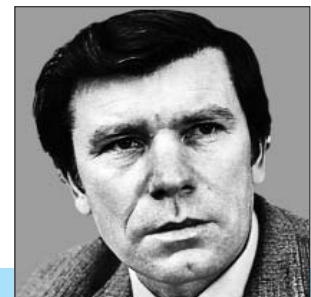
3

“ПРОСВІТІ” — 150!

5

ПИСЬМЕННИК І ПРОВІНЦІЯ

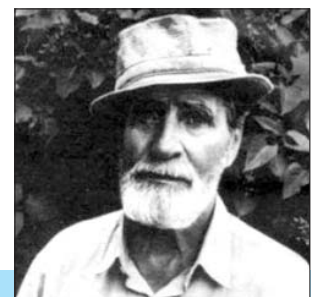
8-9

ЗАГАДКА З БАГАТЬМА НЕВІДОМИМИ

10

ВАСИЛЬ БАРКА З ЛУБЕН

12

Заява Політичної Партії «ПАТРІОТ» щодо міжнародних гарантій безпеки України у зв'язку з приєднанням її до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї

Після жорстоких і кривавих викликів ХХ століття перед людством постало питання збереження миру на планеті як гарантії існування світової цивілізації. Задля цього було створено відповідні міжнародні інституції, передусім ООН, та розроблено механізми підтримання миру за допомогою дипломатичних, економічних, військових зусиль і можливостей світової громади тощо. Одним із таких механізмів став багатосторонній міжнародний акт, розроблений 50 років тому Комітетом з роззброєння ООН, — **Договір про нерозповсюдження ядерної зброї**, який був схвалений Генеральною Асамблеєю ООН 12 червня 1968 року і відкритий для підписання в Москві, Вашингтоні та Лондоні 1 липня 1968 року. Про актуальність цього документа свідчить той факт, що 1995 року понад 170 країн світу, що є учасниками Договору, домовились продовжити його дію на невизначений термін і без жодних додаткових умов. Незважаючи на зазначене та підвищення ядерної загрози на планеті, ця знаменна дата залишилась поза увагою світової спільноти.

У минулому столітті наша держава зробила потужний внесок у справу загальносвітового миру, приєднавшись 16 листопада 1994 року до даного Договору і добровільно відмовившись від ядерної зброї. Україна свідомо зробила свій вибір на користь знищення успадкованого нею третього у світі за потужністю ракетно-ядерного потенціалу, але, натомість, очікувала надання їй міжнародних гарантій безпеки за відмову від створення власних сил ядерного стримування.

Україна отримала підтвердження зобов'язань провідних

держав світу, постійних членів Ради Безпеки ООН Російської Федерації, Великої Британії, Сполучених Штатів Америки “утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України”, і що жодна їхня зброя ніколи не використовуватиметься ними проти України.

Ці запевнення зазначені держави представили у вигляді Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, який був підписаний цими країнами у Будапешті 5 грудня 1994 року (пізніше до них доєдналися Китай і Франція). Молода незалежна держава Україна сприйняла цей Меморандум як документ-гарантію, але з часом стало зрозуміло, що підписання Будапештського меморандуму не сприяло створенню ефективного міжнародного механізму гарантій і безпеки для України.

Переговірні партнери України, які мали стати гарантами її безпеки, не надали Будапештському меморандуму форму юридично обов'язкового міжнародно-правового акта й не передбачили створення ефективного механізму застосування примусових заходів щодо порушників суверенітету й терито-

ріальної цілісності України, зокрема, і в тому випадку, коли серед порушників буде держава-гарант. Натомість Меморандум складено з положень, у яких йдеться не про гарантії, а лише про підтвердження його підписантами діяти відповідно до вже наявних норм Статуту ООН.

Вади Будапештського меморандуму остаточно й масштабно проявились 2014 року, коли Російська Федерація розпочала агресію проти України, незаконно окупувала Крим та частину Донецької і Луганської областей.

Безпекі негаразди України, пов'язані з порушенням Росією Будапештського меморандуму, недостатньою ефективністю міжнародних заходів, вжитих щодо зупинення протиправних дій держави-агресора призвели до того, що Україна — держава, яка подала яскравий приклад ядерного роззброєння і на підставі цього мала б оперативно отримати від міжнародного співтовариства дієвий захист, уже п'ятий рік поспіль потерпає від агресії постійного члена Ради Безпеки ООН, втрачаючи тисячі своїх захисників.

Саме зараз, на вістрі чергового ядерного загострення у світі, зокрема ядерних програм Ірану та Північної Кореї, це створює негативний прецедент щодо довіри до спромож-

ності міжнародних безпекових інститутів, а тому вимагає критичного перегляду стратегії та створення ефективного міжнародного механізму гарантій безпеки України.

Політична Партія «ПАТРІОТ» ЗАЯВЛЯЄ:

Російська Федерація, вчинивши акт агресії проти України, порушила норми міжнародного права, які закріплені в Статуті ООН та міжнародному Договорі про нерозповсюдження ядерної зброї.

Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї виявився нездатним гарантувати територіальну цілісність та безпеку України.

Міжнародне співтовариство має повернутися до розгляду Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, трансформувати його в юридично обов'язковий договір із чітким механізмом реалізації його положень, як платформи для творення нової колективної безпеки у світі.

Україна у протистоянні російській агресії набула безпрецедентного досвіду, якого немає у жодній країні світу, і може запропонувати адекватний викликам, ризикам і за-

грозам нинішнього часу порянок денний для міжнародної конференції з напрацювання положень колективної безпеки.

За цих умов Політична Партія «ПАТРІОТ» закликає керівництво української держави:

— звернутися до кожної країни-підписанта Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї за офіційними роз'ясненнями їхніх позицій згідно з Меморандумом з метою визначення чіткої позиції кожної країни-підписанта стосовно зобов'язань щодо України і щодо бачення перспектив припинення розширення виробництва і недопущення застосування ядерної зброї у світі.

— виступити з пропозицією про скликання міжнародної конференції під егідою ООН щодо створення ефективного міжнародного механізму гарантій і безпеки України у зв'язку з приєднанням її до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї та проблеми створення нової архітектури міжнародної колективної безпеки.

— підготувати проект договору про забезпечення міжнародних гарантій безпеки і суверенітету України, який змінить вказаний Меморандум.

— запропонувати розглянути на цій конференції зазначений проект Договору про забезпечення міжнародних гарантій безпеки і суверенітету України та прийняти його. Закріплені у цьому Договорі положення внести на затвердження Ради Безпеки ООН.

Виставка «борці за Українську Державу»

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Візуально виставка оформлена у стилі повстанських криків. Тематично складається з шести блоків, присвячених керівництву УПА, її організаційній структурі, пропагандистській діяльності, особливостям побуту підпільників, закордонним рейдам УПА, підсумкам діяльності українського визвольного руху 1940—50-х рр. Відвідувачі мають змогу побачити на цій виставці унікальний прапор українських націоналістів, захоплений радянськими партизанами Кам'янець-Подільського з'єднання у 1940-х рр., який дивом зберігся у фондах музею за радянської влади, де був віднайдений 2015 року, печатку, виготовлену художником-повстанцем Нілом Хасевичем, зброю повстанців, жовто-блакитні наруківні пов'язки ОУН, оригінальні повстанські листівки

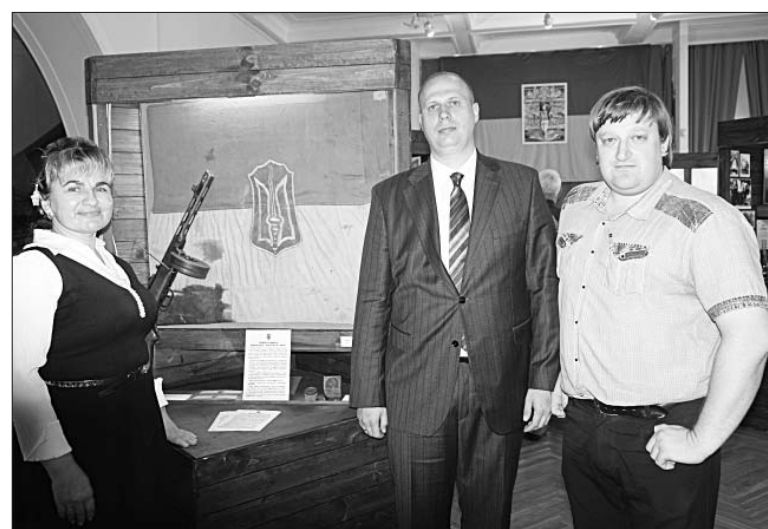
3 липня у Національному музеї історії України відкрилася виставка «Борці за Українську Державу», яка представляє раритети, що розкривають історію Української Повстанської Армії під незвичним кутом. Виставка приурочена до 111-річчя від дня народження Романа Шухевича.

та пропагандистські видання 1940—50-х рр., серед яких є відозви до поневолених народів СРСР, які друкували іншими мовами, бідон-сейф, в якому зберігався повстанський архів, віднайдений 2015 року, бофони (розрахункові гроші) УПА. На виставкових стендах широко представлені особисті речі упівців-в'язнів ГУЛАГу: листи, щоденники, світліни, документи, рушники, вишиті на закланні, багато оригіналів різноманітних світлин з повстанцями, сучасні пам'ятні медалі й монети, присвячені УПА, та багато іншого.

На відкритті виставки Микола Процюк (син Василя Процюка («Кропиви») — начальника штабу УПА-Південь)

представив нагороди свого батька — два Золоті хрести бойової заслуги першого класу та найвищі військові нагороди Української Повстанської Армії. Як зазначила під час відкриття генеральний директор Національного музею історії України Тетяна Сосновська: «Виставка знайомить з обставинами створення УПА, етапами її боротьби проти гітлерівського і сталінського тоталітарних режимів. Тут можна дізнатися про повсякденне життя українського повстанця, котрому насправді доводилося воювати з ворогами у надзвичайно важких умовах, виявляючи при цьому героїзм і самопожертву».

У відкритті надзвичайно цікавої виставки взяли участь

Організатори виставки (зліва направо): Леся Онишко, директор «Мистецького фонду імені Короля Данила» науковець Роман Грицьків та Олександр Ішук біля стендів

та виступили з патріотичними промовами Віце-прем'єр з гуманітарних питань В'ячеслав Кириленко, доктор церковно-історичних наук з Київської православної богословської академії УПЦ Київського Патріархату Протоієрей Віталій Ключ, директор «Мистецького фон-

ду імені Короля Данила» науковець Роман Грицьків, письменник Василь Портяк, провідні науковці НМІУ: Леся Онишко, Олександр Ішук, Оксана Тараненко та керівники провідних музеїв Києва, громадськість. Виставка працюватиме до початку осені.

“У 70-х роках Сергій Білокінь оприлюднив те, про що говорили пошепки навіть у дуже вузькому колі”.

Воскресіння історії

Андрій ТОПАЧЕВСЬКИЙ

Мало кому з повоєнних дітей пощастило, народившись у столиці, мешкати у Ботанічному саду. Але доля прихилилася саме таким чином — до мене й тодішнього мого сусіда, Сергія Білокіня.

...Майже два століття тому незабудовані крутосхили та яри, якими збігали до Либеді дощові води, стали володінням Університету, і цей шматок землі було перетворено на Ботанічний сад, згодом названий на честь академіка О. Фоміна. Впорядкували, проте, лише частину, де й спорудили теплиці, лабораторні та службові корпуси. У цій частині, що звалася “науковою”, ми й жили. Ніжні магнолії, неначе в Едемських куцах, росли поруч із суворими буками, а привезені з Мадагаскару й Цейлону пальми пнулися до світла у високих шклярнях, або оранжереях, де спека й вологість були чи не більші, ніж на екваторі. Влітку діжки з цими невилітними виносилами на свіже повітря, утворюючи з них фантастичні куртини, і тендітні гілочки араукарій перепліталися з гнучкими пагонами лаврів, а сніжно-білі квіти камелій прозирали крізь гушавину жорсткого самшиту. А коли засніжений Сад завмирав у потайливій зимовій летаргії, зелені екзоти буюли за чистими шибками, як свідки тимчасовості холодної пори року.

З настанням весни не тільки вони оживали на волі. У квітні садівник Юхим Макарович Рубаховський ретельно вичищав басейн, влаштований стараннями самого академіка Олександра Фоміна. Примхливо вигнутий попід столітнім кавказьким буком, цей басейн, як природне озеро, наповнювався струмочком, що збігав поміж кушами ожини. Старий садівник виносив із теплиць і випускав до басейну досі небачених риб. Казковий вигляд мали поміж смарагдових водяних рослин червоні китайські карасі та золоті в'язі, вивезені, мабуть, з Богемії, де вони свого часу бавились у водогроях якогось замку. (Ця шляхетна традиція була розвинута в Саду за директорства Сергійового батька — Івана Петровича Білокіня; саме тоді тут уперше в історії України розквітнула королівна лотосів — південноамериканська водяна “лілея” Вікторія Регія).

До Саду горнулася певна частка суціль “невизної” старої професури, для якої відвідина не те що Амазонії, а навіть Праги чи Будапешта

були важливою подією. Їхня широка ерудиція вихованців гімназій поєднувалася з гіркотою не потрібності та невлаштованості, що загострювало й без того колочі риси характерів. Може, саме тому цих людей начальство вважало “важкими”. Либонь, через вантаж спогадів і знань?

Ось у якому нетиповому доквіллі ми зростали.

За межами Саду світ був помітно інший, що давало можливість для порівнянь, і не тільки стосовно екологічного стану чи краси ландшафтів. І сьогодні, коли дуби з ясенами помахами свого гілля вітають нас крізь чавунне плетиво старого паркану, ми з Сергієм трохи заздимо їхній упевненості в подоланні часу. Разом із вдячністю за прожиті поруч роки це додає розсудливості у сприйнятті прийдешнього.

У 70-х роках Сергій Білокінь оприлюднив те, про що говорили пошепки навіть у дуже вузькому колі. Тоді ці публікації були чи не єдиними. Тепер, коли за українстику не переслідують, його праці в літерах. Лауреат Шевченківської премії (2002 року — за книгу “Масовий терор як засіб державного управління в СРСР”), доктор історичних наук, професор Сергій Білокінь вважає, що й сьогодні найлютішою суспільною проблемою є історична амнезія.

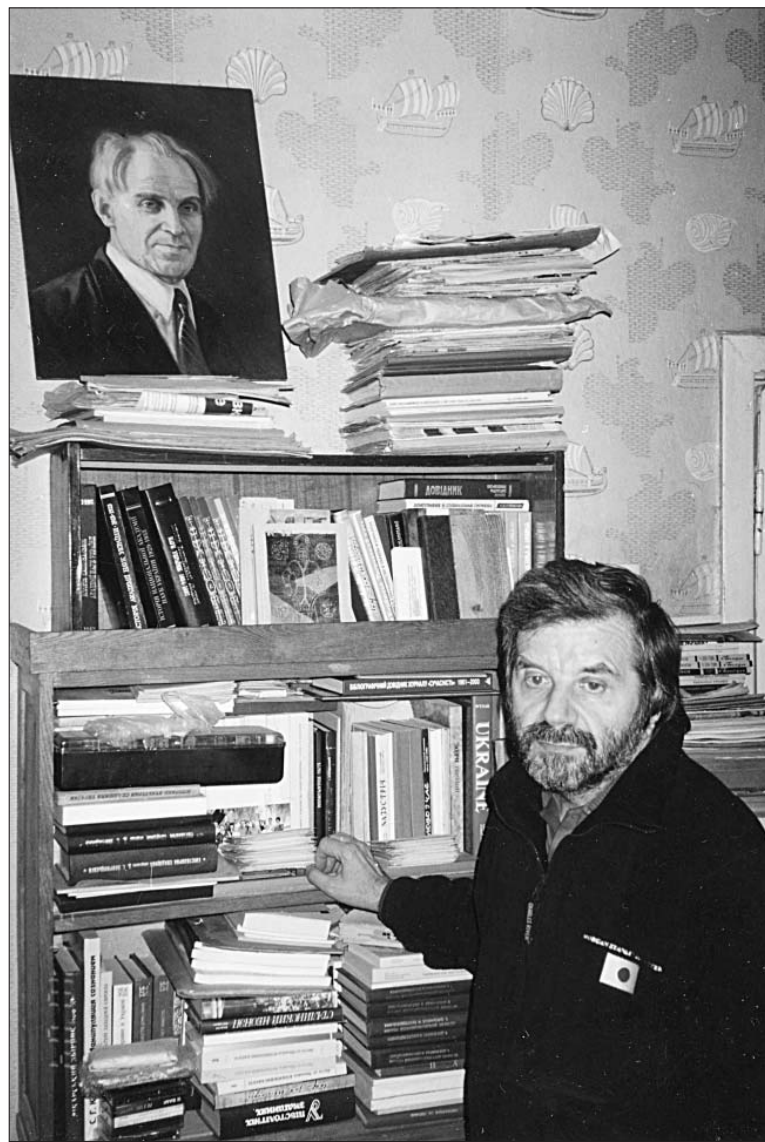
Коли родина відомого ботаника Івана Петровича Білокіня оселилась у так званому Латинському кварталі, біля будиночка Грушевських, Сергій був першокласником. В історії нема випадковостей. Михайло Грушевський згодом став, як пише Сергій Білокінь, “головним сюжетом” його інтересів. І зовсім не тому, що з вікна майбутнього історика можна було зазирнути до колишнього кабінету першого Президента України.

Не так давно, у тих самих 70-х, щоб стати заслуженим, не кажучи вже про народного, художник мав зобразити Леніна хоча б раз. Від історика ж, аби подолати бодай перший науковий шабель, вимагалось зрадити правді, і то не раз. На історичному факультеті, де навчався Сергій, вступ до партії (комуністичної, вибору тоді не було) та захист дисертації фактично були пристосуванством. Саме там Тараса Шевченка нарекли революціонером-демократом, а з Івана Франка ліпили мало не марксиста. Взагалі ж українстику якщо не маскували під щось, то заганяли в жорсткі радянські лабети.

Та молодий Білокінь ще у 60-х роках виявляв свій непокірний характер, відмовляючись від офіційних співавторів і відхиляючи поради скоротити або взагалі викреслити ті чи ті спогади, викинути небажані прізвиська. Саме тоді мистецтвознавець старої школи, репресований Стефан Таранушенко, який так і не зміг пристосуватися до радянської дійсності, написав йому на згадку свій етичний заповіт: наукова правда вища за професорські авторитети. Дисиденство? По суті так, але до “посадки” не дійшло, хоча за того періоду “сісти” було нескладно. У Києві панував партіолог Маланчук, якого державні вчені й митці вважали прогресивним: не лаяв за форму, аби зміст відповідав “генеральній лінії”, і тоді можна їхати на конференцію аж до Будапешта включно.

У ті глухі роки, не порозумівшись в Україні з офіційною історичною наукою, Сергій став аспірантом МДУ. Дивно, але тоді в “білокам’яній” вимір свободи помітно переважав тутешній, практично нульові показники. У своєму авторефераті Сергій жодного разу не згадав більшовицьких вождів і Брежнєва, а з науковим керівником розмовляв про Центральну Раду, Винниченка й Голодомор. “За всіх обставин, — згадує колишній дисертант, — я прагнув берегти культурну спадщину”. При цьому неможливо кривити душу. Власне, це і допомогло не зламатися. Завдяки Сергію Білокіню та його однодумцям сьогодні в нашій уяві постає далекий від офіційної версії величний образ української історії, культури, мистецтва минулого століття.

Успішні радянські люди, як об’єкт дослідження, ніколи його не цікавили, адже й без цього могли чудово реалізуватися. Він просто обминав їх, і вони віддячували йому тим самим. “Мені не подобаються люди,

С. І. Білокінь біля портрета свого батька. 2016 р. Фото автора

яких ви формуєте”, — сказав колишній Екзюпері якомусь нацистському начальникові. В обох випадках антипатія була взаємною.

Історію складають не тільки її періоди, а й люди, що стоять на історичних шаблях. Коли молодий учений почав досліджувати родину Нарбутів, його цікавило все — родовід, інтереси, переконання, коло друзів. Відтоді Георгій Нарбут постав в історичному контексті не тільки яскравим художником класичного, а й власного стилю, якому перші українські уряди доручали малювати гривню (навіть сучасне накреслення тризуба як “малого герба” належить йому). Шляхетна родина Нарбутів була центром культурного й мистецького тяжіння. Вона усвідомлювала генетичний зв’язок з Україною, не уявляла свого життя в еміграції, воліючи пропасти, але на рідній землі. Що й сталося дуже швидко...

Історію воскресали й писали усупереч радянській, фальсифікованій, спрямованій не на відновлення й примноження, а головним чином на забуття культурних, національних цінностей. Поглиблено вивчаючи долі, складаючи життєписи помітних постатей української еліти, не можна не звернути увагу на те, що їхні шляхи уриваються в 1918—20 або 1928—37 роках. Переважно — не через голод і хвороби. Їх нищили хвилі масових репресій, смертельніші від будь-якого найстрашнішого цунами. Геноцид, здійснюваний владою: люди знищали за певною ознакою — інтелегентність. Учителі, священники, письменники, композитори, художники... Це й стало предметом його досліджень.

Нарешті, за Незалежності напіввідкрили архіви. Дослідник знайомиться з вражаючими документами поневірян і загибелі світлих особистостей за умов більшовизму, тяжких доль їхніх родин і нащадків. Сергій занурився в матеріали, що засвідчували системний тероризм з боку влади. Але при цьому віддавав перевагу мемуарному елементу, живим свідкам. Бо з архівами зможуть працювати й ті, хто сьогодні ще не народився, а незафіксовані спогади підуть у безвість. Вдалося зберегти сотні свідчень і листів творців національної культури. І це в час, коли державні архіви збирали нагородні грамоти бригадирів і ланкових, але відвертались від усього, чим жив історик.

Люди, про яких він збирав відомості по крихтах, чий імена відновлював в історичному контексті, були інші, не “радянські”. Якимось його приголомшило фото гімназистів з Глухова, колишньої гетьманської столиці. Серед них були й родичі Георгія Нарбута. Але всі обличчя на тому фото — особливі, бо належать виразним представникам знищеної у XX столітті людської породи... Згодом, у “Масовому терорі”, він вмістить поруч дві світлин: дворянського депутатського зібрання кінця XIX ст. і “гомо советікус” — екскурсантів музейного містечка біля Успенського собору. Взагалі ж доля аристократії як окремих напрям досліджень трагедії української національної еліти — тема його майбутніх праць.

Не довіряючи заяложеному від тривалого вжитку постулатові “рукописи не горять”, він буквально простежує все, що стосується епістолярної спадщини. Його книжки містять бага-

Джерела правди

“Правда історії: джерела”. Під такою назвою в Музеї книги і друкарства України експонується виставка, присвячена 70-річчю відомого в Україні та поза її межами історика, джерелознавця, бібліографа, колекціонера-книгознавця, доктора історичних наук, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка Сергія Івановича Білоконя.

то тисяч тих зойків душі й серця, яким пощастило продертися крізь офіційні тенета. Сьогодні чекають на свого читача свідчення часів, до яких можна зазирнути лише завдяки таким ученим, як Сергій Білокінь. При цьому слід поквапитися з уже згаданої причини.

До часів глибокої “перебудови” Сергій Білокінь мав тавро “невиїзного” — зрозуміло, з причини політичної ненадійності. З першої поїздки на Захід 1990 року він привіз величезну валізу книжок і ксерокопій текстів, раніше цілком недосяжних для нашого читача. Потім привезені ним системно підібрані книжки й часописи вимірювались, їй-право, погонними метрами, архіви ж — кубічними. (І це тоді, коли наша культурна спадщина — від старовинних меблів до ікон — рухалась у протилежному напрямку. На жаль, відбувалось це до останніх днів, за будь-якої влади, згідно з гаслом “все на продаж”).

Так повернувшись на батьківщину архіви етнографа Ю. Шумовського, композитора Ю. Ольховського, пам’ятні речі великого митця В. Кричевського, унікальні збірки з переповнених книжками пивниць українських емігрантів, які давно приросли до американської землі, але мріяли, що колись бодай набутки їхні знадобляться незалежній Україні. Серед них і такі раритети, як “Требник” Петра Могили, “Збірки пісень” Михайла Максимовича, видання М. Ореста (Зерова), Ю. Клена, І. Качуровського, О. Оглоблина, В. Барки. З Німеччини, Канади поверталася, колись гнана більшовиками, недобита духовність, спливали в пам’яті імена, не остаточно випалені довгими роками штучної амнезії.

2 липня 2018 р. я не без хвилювання прийшов до Музею книги і друкарства України в давній архітектурній пам’ятці, будинку монастирської друкарні, що діяла від XVII до початку XX ст., на ювілейну виставку Сергія Білоконя. Привітав його з 70-річчям не лише від себе особисто, а як представник Національних спілок — письменників, кінематографістів, журналістів. Це — тисячі творчих особистостей зі своїми складними долями. А долі людей є втіленням історії. Власне, в них і реалізується історія. І коли люди змагаються за кращу долю, вони прагнуть змінити хід історії на свою користь. Здається, цілком природно. Але історія, зокрема нашої країни, доводить, що це неможливо зробити за чийсь рахунок. Розуміння цього феномену є провідною рисою творчості Сергія Білоконя.

У зв’язку з моїм 70-річчям надійшло багато привітань, на які я не в силі усім відповісти. У старі часи траплялися подяки через газети.

Хочу висловити почуття ширшої й глибокої вдячності усім, хто мені написав.

У Музеї книги в Лаврі виставка триватиме до 31 липня. Вихідний — вівторок. Вхід вільний.

Сергій Білокінь

Марія ГРИНЬКО,
Дмитро ПАЛІЙ,
фото Богдана ПОШИВАЙЛА

Ще з юних років Сергій Білокінь виявив нахил до дослідницької роботи. Тому навчання на історичному факультеті Київського державного університету ім. Т. Шевченка (тепер Київський національний університет ім. Т. Шевченка) та аспірантура на філологічному факультеті Московського державного університету ім. М. Ломоносова узгоджувалися з його покликанням, що й підтвердила подальша діяльність.

У свої молоді роки він — учасник руху шістдесятників, наймолодший член (ще зі шкільної лави) Клубу творчої молоді (КТМ), брав участь у більшості його вечорів. У грудні 1963 року виступив із політичними творами на вечорі поезії КТМ. Був знайомий з А. Горською та І. Світличним, про яких згодом написав спогади, а також І. Дзюбою, Є. Сверстюком, Г. Севрук, Л. Семикіною та ін. Читав і розповсюджував самвидавну літературу.

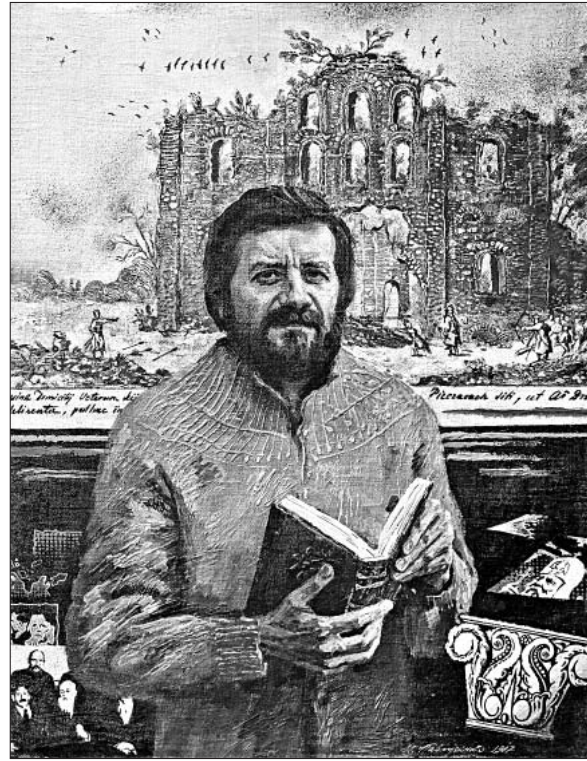
1968 року дослідження С. Білоконя “Віхи життя й творчості засновника української радянської графіки Г. І. Нарбута” відзначене медаллю Всесоюзного конкурсу “За кращу наукову студентську роботу”. У 1971—1974 роках працював в Історико-культурному заповіднику “Києво-Печерська Лавра” (тепер Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник) та Державному музеї книги і друкарства УРСР (тепер Музей книги і друкарства України), у 1974—1977 роках — навчання в аспірантурі й захист кандидатської дисертації “Предмет і завдання літературознавчого джерелознавства”, 1978—1981 роки — робота в рукописному відділі Центральної наукової бібліотеки АН УРСР (тепер Національна бібліотека України ім. В. Вернадського).

Від 1989 року працює в Інституті історії АН УРСР (тепер Інститут історії України НАНУ). Від 2006 року обіймає посаду головного наукового співробітника відділу історії України 2-ї пол. XX ст., керівник Центру культурологічних студій інституту. Від 6 жовтня 1990 року (дня заснування) — голова Київського наукового товариства ім. Петра Могили. Досліджує історію української аристократії, культури, музейництва, церкви, більшовицьких репресій, втрат культурної спадщини за радянської влади. Від 1984 року проводив зустрічі, присвячені українським художникам М. Бойчукові, Г. Нарбуту, поетові, літературознавцеві і перекладачеві М. Зерову, відкриваючи невідомі сторінки культурної спадщини України. Академік НАНУ Іван Дзюба про дослідницький талант С. Білоконя писав: “Джерелознавча пристрасть, смак до історичних подробиць, яких він немало врятував із забуття і перед якими відчуває особисту відповідальність, інтуїтивне відчуття “направків”, де треба шукати живі й документальні свідчення про давнє й недавнє минуле, науко-

ва скрупульозність поєднуються в нього з виробленим світоглядом, добре опрацьованою методологією, широтою інтересів та витонченим художнім смаком”.

2002 року С. Білокінь став лауреатом Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка за науково-публіцистичну книгу “Масовий терор як засіб державного управління в СРСР: 1917—1941 рр.”. Від 2001 року — член-кореспондент, а від 2006-го — дійсний член Української Вільної Академії наук у США (УВАН). 2007-го отримав звання “Заслужений діяч науки і техніки України” та був обраний почесним академіком АН ВШ України по відділенню історії, філософії та права. 2008 року С. Білокіню присвоєно звання “Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців”. 1 вересня 2012 року виступив з інавгураційною лекцією “Клуб творчої молоді “Сучасник” (1960—1965)” перед студентами Національного університету “Києво-Могилянська Академія” та отримав звання почесного професора. Від 2012 року — член Музейно-експертної ради Всеукраїнської асоціації музеїв і заповідників.

Автор сотень публікацій з історії України, книгознавства, культурної історії Києва, життя і діяльності яскравих діячів української культури. В умовах незалежної України досліджує історію більшовицьких репресій, втрат культурної спадщини. С. І. Білокінь є упорядником, нау-

Портрет С. Білоконя. Художник Павлусенко М. 1997

них, наукових і мистецтвознавчих виданнях. Експонуються також матеріали з приватної колекції. Часто це книжки з помітками “Для службового користування” або “Не підлягає публікуванню”, серед них російська військова інструкція для таємного листування, радянська засекречена статистика, видані у Москві 1960 і 1961 роках списки книжок для вилучення з бібліотек і торговельної мережі та ін., а також твори художників-шістдесятників. Доповнюють виставку близькі до тематики досліджень Сергія Білоконя графічні композиції Володимира Юрчишина та ескізи Георгія Сергеева. У вітринах розміщені також висловлювання, що допомагають глибше зрозуміти громадське значення досліджень Сергія

відомих сторінок українського мистецтва і мистецтвознавства, окремих яскравих діячів української культури (М. Бойчук, Ф. Ернст, М. Зеров, В. Модзалевський, С. Таранушенко та ін.); Ігоря Гирича: “Його статтям притаманний особливий почерк, їх не сплутати зі статтями інших авторів. Творчий стиль його публікацій за мовою, структурою й композицією близький до праць класиків української культурологічної історіографії. Білокіневі студії завжди супроводяться розлогіми примітками джерелознавчого характеру... У цих примітках дослідник вводить читача в курс наявної літератури з питання, використовує відому йому джерельну базу, і то не лише офіційних, державних архівосховищ, а й приватно-колекційну, надаючи перевагу нарративним джерелам суб’єктивного характеру: мемуарам, спогадам, листам, матеріалам газетної хроніки”.

Відкриття виставки відбулося 2 липня і перетворилося на значну подію. У просторому залі велеледно, було багато охочих виголосити на адресу ювіляра подячне слово. Промовців супроводжували пісні у виконанні Тараса Компаніченка і Сергія Василюка. Про свої враження від прочитаних книжок Сергія Білоконя та їх джерельну правдивість говорили академік НАНУ Микола Сулима, колишній політ’язень Василь Овсієнко, відомий історик Ігор Гирич, колишній генеральний директор Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника Сергій Кролевець, зав.

Історико-меморіального музею М. С. Грушевського Світлана Панькова, краєзнавець Олексій Панасюк, заст. голови Ради Будинку вчених Інна Майко, громадська діячка Наталя Осьмак. Привітання висловлювалися і “без мікрофона”. Письменник Андрій Топачевський розказав присутнім, як 1972 року за наказом влади знищили роман Івана Білика “Меч Арєя” і показав збережений Леонідом Череватенком зшиток зі ста пронумерованих штемпелем титульних аркушів, вирваних із книжок, які виконавці такої акції посілали на переробку як макулатуру. Подібними зшитками видавництво “Радянський письменник” звітувало про виконану “місію”.

Такі своєрідні вістини до визнаного діяча сучасної історичної науки завершилися екскурсією Сергія Білоконя по експозиції його ювілейної виставки.

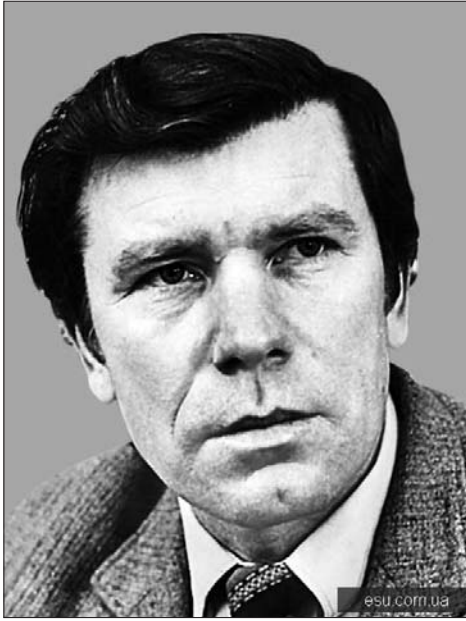

Вітрини з виставки

ковим редактором і автором передмови до першого тому 2-го уточненого видання створеної в українському еміграційному середовищі “Української Малої Енциклопедії” Євгена Онацького, перша публікація якої відбулася в Буенос-Айресі 1959 року.

Більша частина виставки — книжкові видання авторства С. Білоконя, статті, надруковані в енциклопедіях, періодич-

Білоконя, зокрема Івана Дзюби: “Сергій Білокінь здобув заслужений авторитет джерелознавця, бібліографа, книгознавця, історика, мистецтвознавця, літературознавця. У кожній із цих царин він зробив немало, а подекуди його внесок просто унікальний: скажімо, в українське джерелознавство, у Нарбутіану, у вивчення культурного життя, культурної історії Києва, мало-

Павло Малєєв

— Як живеться і що проситься з-під пера письменника Павла Малєєва?

— Живеться, як і всім пересічним громадянам родинної землі: залежно від підвищення цін на харчі, не кажучи вже про ліки та комунальні послуги. Зашкалює варварство п'ятої колони, яка розкошує за статки нашої землі-годувальниці й ненавидить українське: мову, звичаї, історію; їй підспівує наша, уже доморощена, братія за шмат відомої ковбаси... А тут — війна, нав'язана "старшим братом", яка безжально знищує нашу молоду надію, цвіт нації. Про це й писав (три книжки лежать у "шухляді"), а тепер уже — вряди-годи, бо воно нікому не потрібне (і за що його видавати!), хіба що якісь публіцистично-есеїстичні замальовки, вірш на злобу дня...

— У літературному середовищі Вас, Павле Терентійовичу, знають як приятеля незабутнього Григора Тютюнника. Така атестація не повинна Вас ображати, бо оригінальна Ваша поезія-проза, як, наприклад, "Степова балада" чи "Дума про матір", або повість "Далекий недільний ранок", побачили світ під кінець минулого століття, коли наклади видань уже значно впали, а от Ваші спогади про Тютюнника публікували ще на початку 1980-х рр. багато разів у різних багатотисячних газетах-журналах-книжках... Як Ви зійшли із Григором? Яким побачили його вперше? Чи щось досі знали про нього і його творчість?

— Усе це є у перших двох розділах книжки "Там, де Роська мала сиву Рось доганя..."

...Ще в армії, коли наш батальйон дислокувався в Москві, мій товариш-полтавець приніс у казарму чергове число роман-газети (в кінці 1963-го чи на початку 1964 року): "Раджу почитати новий роман мого земляка Григорія Тютюнника", — сказав, передаючи мені цей примірник. То був знаменитий "Вир" у російському перекладі. Згодом знайшли цей твір українською. Після нього проштудіювали інші прозові й поетичні твори воїна-фронтовика, удостоєного 1963 року Державної премії імені Т. Г. Шевченка за той-таки "Вир". А коли потрапили на очі перші новели вже Григора Тютюнника, то вони чомусь асоціювалися з іменем автора "Виру" аж поки не з'явилися "Батьківські пороги", внісши ясність у творчість двох братів: Григорія і Григора... Відтоді все Григорове, що друкували у періодиці й окремими книжками, читали, обговорювали і визначали найвищою пробою... Тому, готуючи разом із відомим новелістом Миколою Кравчуком у червні 1977 року омріяну тютівську зустріч з Григором Михайловичем, очікував на неї, як на своєрідне свято душі...

— З Тютюнником, Кравчуком, Стогнійчуком Ви тоді мандрували містечком, були в районній бібліотеці під час виступу письменника, він жив у Вашій квартирі не один

Письменник на периферії

Серед липня письменнику, журналісту й педагогу Павлові Малєєву виповнюється 75. Ювілейна дата поклікала до розмови про долю (народився в Новомиргороді на Кіровоградщині, здобувши середню освіту, працював на різних роботах у колгоспі, на підприємстві зв'язку, закінчив педінститут імені О. Пушкіна, вчителював, працював у районній пресі трьох областей, брався з видатними й виказував непокору ідеологічним недругам, нині шукає себе на обочині, як сам мовить, суспільного прогресу, тішитися внуками), про творчість (видав низку поетичних, прозових, публіцистичних, мемуарних книжок, мучиться невпорядкованістю книговидавничої справи в країні, досі працює в пресі, творить і сподівається). Сподівається і сповідається.

день. А момент провів на провінційному аеродромі, яким починається Ваш спогад "З долонею біля серця" — то ж не перша Ваша зустріч?

— У рекомендації для мого вступу до Спілки письменників Анатолій Шевченко 1992 року писав: "Оповідання й новели Павла Малєєва я читав років 15 тому. Із автором познайомив мене ще Григір Тютюнник, відрекомендувавши так: "Ось тобі вроджений письменник, а до видавництва свої писання нести не наважується. Каже: нехай я на них подивлюся з відстані часу; а того не розуміє, що ця відстань — мить, промайне, як життя..."

Це знайомство відбулося вже після першого візиту Григора Михайловича до Тетієва, коли я гостював у нього. А той, перший, його візит стався у червні. Із директором районної бібліотечної системи Галиною Мідзяновською ми приїхали до Києва тетівським автобусом, який доставив туди місцевих школярів на телестудію для запису їхніх виступів. Поки там тривало те дійство, ми з директоркою тим же автобусом добралися до вулиці Раєвського, щоб, згідно з попередньою домовленістю, запросити Тютюнника їхати з нами до Тетієва на зустріч із читачами... На наш дзвінок двері квартири 57 розчинилися, і перед нами постав стрункий чорнявий красень. Ми відрекомендувались. "А я вже чекаю вас, навіть борщ зварив, полтавський..." Майже всю дорогу до Тетієва ми з письменником розмовляли. Склалося враження, що знаю цю людину давно, як рідну, і ніколи з нею не розлучався. На подарованій мені згодом світлинці Григір теж зізнався: "Рідному душею..."

— Ким Ви себе вважаєте: поетом, прозаїком, публіцистом, мемуаристом?... У якому жанрі Вам найкраще пишеться?

Січень 1978 року. Павло Малєєв і Григір Тютюнник

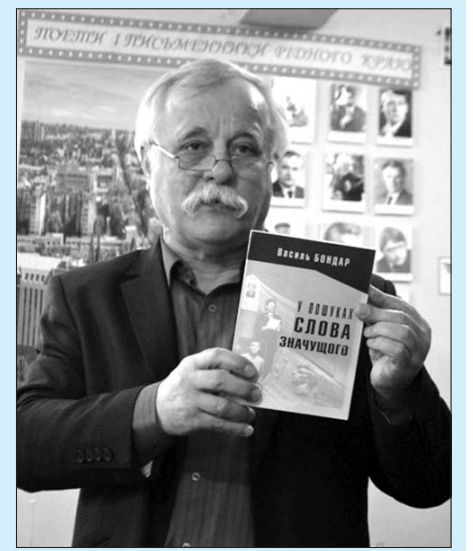
— Пристрасть до віршування притаманна кожній людині з дитинства, як Божий дар... Вона проявляється спонтанно вряди-годи, а ось поети-професіонали — постійні щодо обраного письменницького жанру, і не просто віршування, а саме — поезії. До останніх себе не рівняю, про що сказано й у моїх есеях... Понад півстоліття перебуваючи в товаристві Спілки журналістів, заробив собі на хліб публіцистикою, працюючи у районних газетах... Навіть Ви, Василю, колись зауважили: "Я читав його нариси — просторі, барвисті, запахущі...". Робота над нарисами і привела до художньої прози... До речі, саме як прозаїка мене й прийняли до письменницької Спілки 1995 року. Цьому сприяли й відгуки на мої твори Віктора Баранова у журналі "Київ", Леоніда Куценка у "Дзвоні", Володимира Моренця у "Вітчизні"...

— Письменники починали рух за Незалежність. А тепер лають її, бо за радянської влади їм і книжки видавали справніші, і гонорар солідний за свої твори одержували, і якісь пільги були (за виступи в трудових колективах платили, відпочити на морі можна було пільгово). Не хотіли б повернутися у ті часи?

— У ті часи я відкривав на сторінках районних і київських часописів заборонені досі імена бандуриста Василя Литвина (нашого земляка) і його дружини-поетеси Антоніни, а згодом нариси про них увійшли до книжки про школу кобзарського мистецтва "Нова легенда Стрітівки", започатковував теми про героїв Букринської епопеї і їхнього втілювача у скульптурі Валентина Зноби, які стали авторами мнологів у книжці "Висоти слави і скорботи", продовжував тютюнниківську тему, яку, до початку видання організованих Анатолієм Шевченком спогадів "Вічна загадка любові", не кожен тоді на-смільювався чіпати, далі літнів над посібниками "Література рідного краю" для шкільництва Новомиргородщини й Кагарличчини... Все це — зрідка за кошт спонсорів, яких треба було ще знайти й переконати щодо потреби таких витрат, або й за власний... Уже значно пізніше протоптану стежку чимало досі мовчазних колег "оновлювали" і "відкривають"... Отже, озвучені Вами пільги, на жаль, мене обминали та й нині обминають... Навіть статус чорнобильської зони з Кагарлика зняли і відсуджену добавку до пенсії...

— Чи треба письменнику йти в політику? Ви ж були в політиці? І в компартії, і в "Просвіті"...

— Діти війни перебували в політиці з дитинства: жовтенята, піонери, комсомольці,

Василь Бондар народився 1954 року в Теліжинцях Тетівського району на Київщині. Після закінчення факультету журналістики Київського держуніверситету ім. Т. Шевченка працював у кіровоградських газетах "Молодий комунар", "Вечірня газета", кореспондентом-організатором Бюро пропаганди художньої літератури Спілки письменників, головним редактором Центрально-Українського видавництва, у 1995—2015 рр. — голова Кіровоградської обласної організації НСПУ, нині головний редактор літературного часопису "Вежа". Заслужений журналіст України (2007).

Автор книг прози "Одвідини" (1994), "Смарагдові китиці у воді" (2001), "Камінь від хандри" (2013), "Візит ввічливості" (2016), та праці з літературознавства "У пошуках слова значущого" (2008); автор-упорядник художньо-документальних книг "Голоси із 33-го" (1993), "Ми, переможені Чорнобилем" (1996), "Сповіді з-за ґрат" (1997), "OST — тавро неволі" (2000), "Рух. Початок" (2014), "Письменництво: важкий хрест чи лавровий вінець?" (2010), 6-томного видання "Реабілітовані історією. Кіровоградська область" (2004—2013), 2-томної хрестоматії творів письменників Приінгулля "Блакитні вежі" (2011), упорядник антологій. Твори перекладено англійською і румунською мовами.

Лауреат літературних премій імені Євгена Маланюка, імені Дмитра Нитченка та ім. М. Стельмаха, краєзнавчої премії ім. В. Ястребова.

члени партії. Босий, напівголодний, я у 50-х роках минулого століття гордо носив червоний галстук і втирав сльози, жаліючи "бідних" американських дітей, про яких пристрасно розповідала наша вчителька на виховних годинах... У райгазетах творчі трудові книжки, щоб працювати, мусили належати до партійних лав. Моє покоління було закомплексоване ідеєю світлого майбутнього. І я, як і інші літературні класики, пописував віршики на кшталт: "Нам в комунізмі жити, нам його будувати!"... А в початкових класах мене ще й "переслідували" за те, що водив до церкви рідну сліпу бабусю Дарію Захарівну, яка своїми казками та бувальщинами перша прищепила мені потяг до Слова, навчила молитися Богу, навчила добра, справедливості... Районний осередок товариства "Просвіти" я організував у Кагарлику наперекір номенклатурним чиновникам тодішньої місцевої влади і очолював до десятка років під егідою столичного обласного голови — відомої письменниці Раїси Іванченко. Тепер плачу внески лише до двох національних організацій: Спілки журналістів і Спілки письменників.

— Ви на музику Михайла Вербицького адаптували до сучасних вимог і реалій текст нашого державного славня. Як Ви писали "Молитву" і чи виконували її?

Володимир СЕМИСТЯГА,
голова Луганського ОО ВУТ “Просвіта”
ім. Т. Шевченка

Ще за кілька днів перед чорною звісткою просвітянський актив обговорював заходи на честь майбутнього 90-ліття Почесного члена Луганського обласного об’єднання ГО ВУТ “Просвіта” Левка Лук’яненка. З днем народження, який співпадає з Днем Незалежності України, Левка Григоровича ми традиційно вітали щороку. А він завжди нагадував, якою дорогою ціною здобута Незалежність. Благословляв і закликав “рабів отих німих”, яких у Донбасі чимало, підвестися з колін і стати частиною активного українства. І це були не порожні слова. За ним завжди стояли конкретні справи.

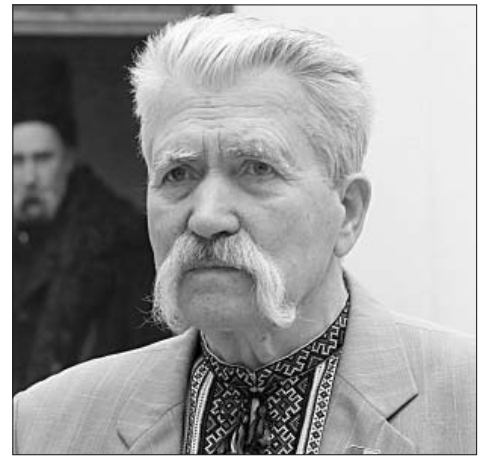
Мало хто знає, що частину свого життя Левко Григорович присвятив Луганщині, про що луганці ніколи не забудуть. Очолюючи українську амбасадку в Канаді, він, спільними зусиллями з друзями України в Торонто, активно сприяв, аби в Луганську 22 січня 1993 р. було відкрито перший у державі Українсько-канадський центр “Відродження” з 200-тисячною бібліотекою. За час існування Центру тут виховали

Пам’яті Почесного Просвітянина

багатотисячне ядро патріотів, які сприяли українізації краю. Та й сам Л. Г. Лук’яненко неодноразово відвідував центр, виступав перед громадськістю Луганська та подарував місцевим просвітянам частину власної бібліотеки. Пам’ятними для луганців стали організований ним та за його участі мото-велопробіг “Соборна Україна—2002”, науково-практичні конференції, організовані ним та за його участі в Луганському національному університеті ім. Т. Шевченка, зустрічі з викладачами і студентами цього вишу 8 листопада 2002 р., 12 травня і 13—14 вересня 2005 р., у 2008, 2009 рр., де розглядалися проблеми бачення національної ідеї та національної волі тощо. Іншу частину власної бібліотеки Левко Григорович подарував також учнівсько-педагогічному колективу Луганської СШ № 59, де неодноразово бував і спілкувався з колективом. А під час його виступів по обласному радіо та телебаченню в прямих ефірах не було відбою від охочих поставити запитання та вступити в дискусію, до яких він ставився толерантно і надавав переконливі вичерпні відповіді.

З початком російської агресії в Донбасі Левко Григорович не стояв осторонь. До військових частин передавали книжкові бібліотеки, продовольчі набори, гроші, які розподіляли через просвітян Луганщини.

Остання поїздка на Луганщину Л. Г. Лук’яненка відбулася 2016 р. Близькі виступи під час зустрічей та спілкування у Сіверськодонечку, Лисичанську, Рубіжному з трудовими, учнівськими, студентськими колективами, службовцями обласної військово-цивільної адміністрації, сіверськодонечкої міської ради, військовослужбовцями, творчою інтелігенцією надихали на переконливу віру в торжество української національної ідеї, перемогу України над агресором та повернення в її лоно тимчасово окупованих ворогом територій. Патріотизм, віра в згуртованість і незнищенність нації, об’єктивність розпаду “великої Росії”, які базувалися на знанні історії та історичних процесів звучали під час його виступів по радіо та телебаченню, які транслювали на всю територію області та надихали луганців на перемогу над агресивним ворогом.

Вже ніколи не буде Левко Григорович у Луганську, не відвідає тих місць, де зустрічався з луганцями. Це може здійснити його дружина Надія Іванівна (родом з Івано-Франківщини), яка в повоєнні часи мешкала в Кам’яному Броді Луганська. Але ми віримо в незнищенність його духу та його уроки і настанови для майбутніх поколінь. Переконані і в тому, що на мапі Луганської області, в її топоніміці з’явиться ім’я Л. Г. Лук’яненка.

Миру і спокою Вам, великий український подвижник!

Архієпископ Сумський і Охтирський — почесний просвітянин рівненський

Євгенія ГЛАДУНОВА,

член ради громадського об’єднання “Рівненське міське товариство “Просвіта” ім. Т. Шевченка”

За сприяння Рівненського міського об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка та з ініціативи відомого просвітянина Михайла Борейка у Рівному побачила світ збірка поезії Павла Грабовського “Пролісок”, видрукувана з благословення та підтримки архієпископа Сумського і Охтирського Мефодія.

Завершуючи передмову до збірки Павла Грабовського, архієпископ зазначає: “Павло Грабовський став для українців символом незламності і невмирущості українського духу, апостолом правди і втіленням любові до батьківщини. Назву кілька імен з-поміж мільйонів патріотів, тих, хто жертвовно служив і служить Україні. Це Святійший Патріарх Філарет, миротворець Андріан, світлої пам’яті Павло Дорожинський, світлої пам’яті Ярослав та Тетяна Романішини, світлої пам’яті Володимир Сохнацький, пані Ірина Вашук, пані Наталія Ємець з родиною, Олег Медуниця, Михайло Борейко...”

Зупинимося на останньому прізвищі і відтворимо деякі події єднання долі двох українських патріотів відродження нації незалежної України, символізуючи єдність Сходу і Заходу: Михайло Борейко і Микола Срібняк (нині архієпископ Сумський і Охтирський Мефодій).

Знайомство розпочалося у березні 1991 року через публікацію у газетах “Літературна Україна” та “Аргументи і Факти” звернення рівненських просвітян до президента Росії Б. Єльцина щодо захисту прав українців у Росії. Від українського земляцтва “Клекіт” — українців Іркутської області, що в Східному Сибіру — надійшов лист-відповідь за підписом Миколи Срібняка з подякою за те, що в Україні пам’ятають про своїх братів у Росії і турбуються про них. На той час, як зазначив Микола Срібняк, офіційно в Сибіру проживало 100 тисяч українців, зокрема в Іркутському гарнізоні було більше 2 тисяч сімей військових родом з України. Звернення рівненських просвітян сколихнуло українців і спонукало до активних дій. Українське земляцтво стояло на стійких позиціях, хоча і

розуміло, що система ще не змінилась остаточно, але твердо вірили: це питання найближчого часу.

До цього спонукали й історичні події. В Іркутську збереглася добра пам’ять про українського козацького ватажка Дем’яна Многогрішного. Шанували іркути Святителя Інокентія Іркутського, першого архієрея, просвітителя народів Сибіру, який заклали десятки храмів, шкіл для навчання простих людей. В Іркутськ був спроваджений на заслання народний месник Устим Кармелюк. Там же відбував покарання за любов до України видатний поет Павло Грабовський, уродженець Сумщини. Таких сподвижників, відомих і маловідомих, було безліч. Попри гоніння, українці дотримувалися своїх звичаїв, традицій і віри. Мали свої неофіційні земляцтва, які створювали у місцях проживання найбільшої кількості українців. У час розпаду СРСР інтелігенція Іркутська заявила про створення першого українського національно-культурного товариства “Клекіт” і 1989 року зареєструвала Статут. Ініціатором цієї події став Микола Срібняк. Земляцтво взялося за занедбані українські справи: почали видавати газету “Сибірський українець”, запрацювали українські відділи у бібліотеках, організували українські концерти, вшанування пам’яті Тараса Шевченка, видатних українців, налагоджували зв’язки між земляцтвами у Сибіру і на Далекому Сході. Проводили спільні конференції, фестивалі, укладали програми, висловлювали пропозиції і рекомендації щодо розвитку українських земляцтв.

У цей період і зав’язалася тісна співпраця товариства “Клекіт” і Рівненської “Просвіти” через безпосередні взаємини Миколи Срібняка і Михайла Борейка. Просвітяни допомагали земляцтву художньою, науково-популярною літературою, підручниками, порадами та рекомендаціями із власного досвіду та досвіду українських науковців, патріотів і просвітян.

У першу річницю незалежності України у Києві проводили Всесоюзний форум українців, на якому зустрілися делегати від Іркутська і Рівного: Микола Срібняк і Михайло Борейко — два патріоти, сподвижники національної ідеї.

Після зустрічі обмін листами став активнішим, предметнішим взаємно необхідним, відігравав значну роль у діяльності Рівненської та Іркутської організацій. На цей час припадає створення ОУР (об’єднання українців Росії), конференція, присвячена 110-річчю переселення українців на Далекий Схід, де було обговорено ситуацію в Україні та необхідність підтримки демократичних процесів на Батьківщині. Після цього в Україну переїхало багато українських активістів, серед них і Микола Срібняк.

Життєві обставини Миколи Срібняка в Україні спрямовують його на служіння Богові та Українській Церкві. Він починає свій пастирський шлях у Московсько-Богородській єпархії УПЦ КП. Згодом його перевели в Київ, пізніше — у Дніпропетровськ.

Нині Микола Срібняк — архієпископ Сумський і Охтирський Мефодій. Зв’язки архієпископа Мефодія і рівненського просвітянина Михайла Борейка знайшли своє продовження у листуванні. Преосвященний Мефодій повідомляв у листах про свою діяльність на ниві відродження українського православ’я на Сході України. Гуртуючи українську громаду Сумщини, сприяв розбудові і відкриттю православних храмів Київського патріархату (нині їх більше сотні), виданню часопису “Православний християнин”, відбудові у м. Суми Свято-Воскресенського храму, що був в особливій пошані серед українського козацтва. І донині тут зберігаються знамена Слобідського ко-

зацького полку. У різні часи в храмі молилися гетьман Іван Мазепа, останній кошовий Петро Калнишевський, письменники Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Павло Грабовський. Перші богослужіння у Свято-Воскресенському храмі, повернутому українцям, відбулися 1996 року. Микола Срібняк (єпископ Мефодій) у своїх листах розповідає про повернення слобожанських українців до рідної (української) мови, до української віри і висловлює подяку за підтримку: листи, подарунки, часописи.

Михайло Борейко постійно надсилає книжки, видані Рівненською “Просвітою” та іншу просвітянську літературу. За незламну і тверду позицію на тернистому шляху розбудови Української держави та Української церкви рішенням міського осередку товариства “Просвіта” Миколі Срібняку, колишньому Голові земляцтва українців Східного Сибіру м. Іркутськ, нині керуючого Сумською єпархією, архієпископу Сумському і Охтирському присвоєно звання почесного члена Рівненської “Просвіти”.

Завершуючи післямову до збірки поезій Павла Грабовського “Пролісок”, член ради Рівненського міського товариства “Просвіта”, науковець Лілія Овдійчук пише: “Нині, у XXI столітті, збірка торує шлях до читачів, до нащадків, аби згадати й пошанувати поета і тих, які наважилися кинути виклик двоголовому орлу і наблизили волю для України”. Це про таких патріотів України, як Микола Срібняк (архієпископ Сумський і Охтирський — Мефодій) та Михайло Борейко.

Чекаємо роуд-муві “Рокада”

Повнометражний дебют режисера Андрія Іванюка. Зйомки — у Миколаївській області на полігоні Широкий лан. Автор сценарію і режисер фільму відслужив на Донбасі, на собі відчув і побачив наслідки гібридної війни. Фільм “Рокада” — погляд учасника на стосунки між людьми, які не вичерпуються протокольною логікою. Це живі спогади, особисте ставлення до подій, речей і вчинків, що при-таманні війні.

Головні герої фільму — два товариші по службі з позивними “Барада” і “Ріжисьор”. “Барада” — корінний мешканець Донбасу, кремезний чоловік років 45-ти, сім’янин, звичайний робітник. Його роль у фільмі втілює лауреат Шевченківської премії народний артист України Богдан Бенюк. “Ріжисьор” — 26-річний юнак, неодружений, родом із Західної України, з родини інтелігенції. Його грає Анатолій Максим’юк. Інші ролі: Максим Донець, Катерина Степанкова, Володимир Осадчий, Сергій Солопай, Альбіна Сотникова та Алла Мартинюк.

Продюсери фільму — Володимир Філіппов, Алла Овсянникова; оператор-постановник — Андрій Котляр; художник-постановник — Володимир Романов; виконавчий продюсер — Дмитро Кожема.

Для найменших козаків

Уже не довго чекати нову дитячу казку “Пекельна хоругва, або Козацьке Різдво”, яку створює компанія “2016” за підтримки Держкіно за сценарієм відомого казкаря Сашка Лірника. На знімальному майданчику працювали виконавці головних ролей: Костянтин Лінартович, Григорій Бакланов, Леся Самаєва, Олександр

Що новенького в кіно?

Пожарський, Володимир Задніпровський, Діана Розовлян, Арам Арзуманян, Сталіна Логошняк, Олександр Логінов. Казка насичена цікавими персонажами, перевтіленнями, чарівницями та відьмами, українським народним гумором і козацькою героїкою, закорінена в український фольклор та народну міфологію. Режисер — Михайло Костров, продюсер — Євгеній Д’яченко.

“Тільки Диво”

Стрічку “Тільки Диво” створює компанія “Kazka Production” за підтримки Державного агентства України з питань кіно, а також Міністерства культури України.

Левову частку зафільмували у Буковелі, де звели величезну декорацію — казкове містечко “Ніколас Сіті”. Глядачі дізнаються історію юнака Северина та його сестри Аніки, які, задля порятунку хворого батька, долають низку випробувань і потрапляють у вир пригод. Події фільму розгортаються у переддень свята Миколая. Головні герої не лише долатимуть труд-

нощі, а й знайдуть справжнє кохання та дружбу. Глядач побачить відомих українських акторів: Сергія Озиряного, Петра Миронова, Євгена Нишука, Анжеліку Савченко, а також молодих акторів-дебютантів — виконавців головних ролей: Георгія Ярмоленка, Марію Герасименко, Марію Тараненко.

“Передчуття” В’ячеслава Криштофовича

Проект драми “Передчуття” став одним із переможців X конкурсного відбору Держкіно. Режисер фільму — В’ячеслав Криштофович, автор сценарію — Анатолій Крим, продюсер — Андрій Єрмак.

Повільне життя провінційного приморського містечка раптом порушує скандал, який розгортається навколо чоловіка, котрий пішов із життя: над містом зависає відчуття тривоги та неспокою. А тим часом на рейді з’являються військові кораблі. “Кожен має свої передчуття чогось особливого, але тільки з часом усвідомлюєш, які з них справді були передбачуваними, а які просто надумани-

ми. Фільм саме про це”, — говорить про стрічку продюсер Андрій Єрмак. Лауреат Другої національної кінопремії “Золота Дзига” за внесок у розвиток українського кінематографа В’ячеслав Криштофович бачить у фільмі універсальну історію про життя, любов і зраду, талант і посередність.

Головні ролі: Станіслав Боклан, Лариса Руснак, Ксенія Ніколаєва, Олександр Токарчук, Ірина Бенюк, Сергій Пашенко та Євгенія Муц.

“Захар Беркут” зірковий

На Закарпатті у Синевирській Полянці розпочалися зйомки повнометражного історичного фільму “Захар Беркут” режисера Ахтема Сеїтаблаєва. Завершити знімальний процес планують наприкінці серпня, а прем’єра стрічки відбудеться 2019 року.

Фільм “Захар Беркут” за мотивами однойменної пові-

сті Івана Франка створюватиме велика міжнародна акторська команда з України, США, Казахстану, Великобританії та Монголії. Зокрема на широкому екрані глядачі побачать: Андрія Ісаєнка (“Кіборги”), Олега Волошенка (“Сторожова Застава”), Роберта Патріка (“Термінатор 2: Судний день”, “Міцний горішок 2”, “Останній кіногерой”), Цегміді Церенболда (“Військо Мин Бала”), Томмі Фленагана (“Хоробре серце”, “Гладіатор”, “Місто гріхів”), Поппі Дрейтон (“Абатство Даунтон”, “Русалонька”), Аяна Утепбергера (“Військо Мин Бала”), Алекса МакНіколла, Віктора Жданова, Єржана Нурімбетова, Елісон Дуді й багатьох інших відомих акторів.

Партнер та консультант фільму — Міжнародний Фонд Івана Франка.

Підготувала
Ольга ЖМУДОВСЬКА

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2018

Нині триває передплата на 2018 рік
на періодичні видання за друкованим
Каталогом видань України «Преса поштою».

Наш поштовий індекс — 30617.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЦУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп’ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор

279-39-55

Черговий редактор

Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosivity.org

http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Інтерекспресдрук”,
вул. Сім’ї Сосніних, 3.

Загальний наклад у липні — 12 800

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
поширення на “Слово Просвіти”
обов’язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

